

Školsko Natjecanje iz povijesti

30. siječnja 2024.

Drugi (II.) razred

Zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova

	63
--	----

Upute natjecateljima

1. **Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
2. Prije rješavanja ispita trebaš pazljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pazljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2023. /2024.
9. Koristi se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju .
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Školskog povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh u Natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na školskome natjecanju:

1. _____ (predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____ (član Školskoga povjerenstva)
3. _____ (član Školskoga povjerenstva)

1. Poredaj ispravnim kronološkim redom ranosrednjovjekovne europske vladare od onog koji je najranije vladao do onog koji je najkasnije vladao upisom brojeva od 1 do 5 na prazne crte.

_____ Bazilije I. _____ Klodvig _____ Justinijan I. _____ Karlo Veliki _____ Heraklije

	1
--	---

2. Nadopuni prikazani uzročno – posljedični slijed događaja upisujući u prazan prostor slovo koje stoji ispred točnog odgovora.

- a) ujedinjenje franačkih plemena pod Klodvigom
- b) dinastičke promjene u Franačkoj
- c) ustrojavanje markgrofovija
- d) Karlo Veliki postaje „imperator i augustus“

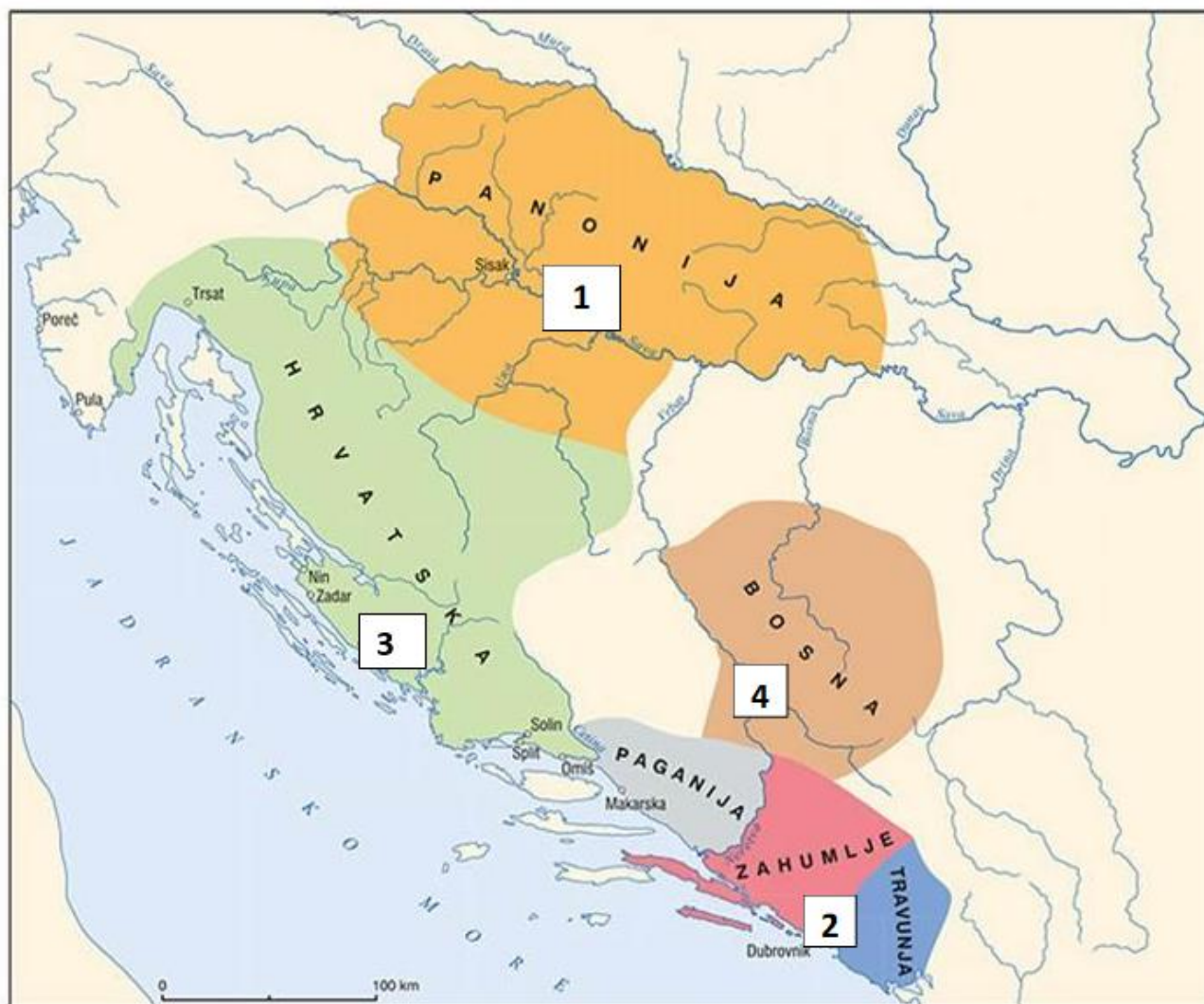
	1
--	---

3. Poveži hrvatske ranosrednjovjekovne vladare s obilježjima njihove vladavine upisom pripadajućeg broja na prazne crte ispred imena vladara. Dva pojma s desne strane su višak i ne pripadaju nikamo.

_____ Petar Krešimir IV.	1. prvi zabilježeni sukobi Hrvata i Venecije
_____ Branimir	2. od Bizanta dobiva znakove kraljevske vlasti
_____ Mislav	3. „mare nostrum Dalmaticum“
_____ Domagoj	4. borbe s Arapima (Saracenima) na Jadranu
	5. papin blagoslov 879. g.
	6. papin poslanik Gebizon ga okrunio

	4
--	---

4. Pozorno promotri prikazani zemljovid s početka 9. stoljeća i odgovori na sljedeća pitanja.

- a) Kojim je brojem označen prostor u današnjoj Hrvatskoj na kojem je 818./819. godine započeo ustanak protiv Franačke? _____

	1
--	---

- b) Kojim brojem je označen prostor vladanja kneza koji je odbio sudjelovati u spomenutom ustanku?

	1
--	---

- c) S obzirom na povijesni kontekst napiši ime franačkog markgrofa za vrijeme čije uprave je započeo navedeni ustanak. _____

	1
--	---

5. Sljedeći zadatak riješi usporedbom dviju slika, koje prikazuju bizantskog cara Justinijana I. i caricu Teodoru. Prouči slike i odgovori na sljedeća pitanja.

- a) Po čemu prepoznaješ da se portreti nalaze u sakralnom objektu, odnosno, da su vezani uz crkveni prostor? Navedi dva primjera.

	2
--	---

- b) Usporedi kako su na slikovnim izvorima prikazani car i carica. Izdvoji dvije značajke po kojima se vidi da je Teodora imala ravnopravan položaj u odnosu na Justinijana.

	2
--	---

6. Promotri slike kamenih ulomaka i odgovori na sljedeća pitanja.

Slika 1: zabat iz Uzdojka kod Knina

Slika 2: ulomak iz Rižinica

- a) Koji su proces poticali hrvatski vladari, a dokazuju ga prikazani izvori?

	1
--	---

- b) S obzirom na povijesni kontekst navedi imena hrvatskih vladara koje povezujemo s prikazanim kamenim ulomcima.

	2
--	---

7. Pozorno prouči dio teksta iz djela „O upravljanju carstvom“ bizantskog cara Konstantina VII. Porfirogeneta, koji govori o doseljenu Hrvata i odgovori na sljedeća pitanja.

“... Tada su Hrvati, na zapovijed cara Heraklija, pograbili oružje, istjerali iz tih krajeva Avare i naselili se po naređenju cara Heraklija u zemlji Avara... A u to doba su Hrvati imali Porgina oca za vladara... Hrvati su pak stanovali u ono vrijeme s onu stranu Bavorske, gdje su danas Bjelohrvati. Jedan od njihovih rodova, naime petero braće, Klukas, i Lobelos, i Kosentzes, i Muhlo, i Hrobatos, i dvije sestre, Tuga i Buga, odijelili su se od njih i došli zajedno sa svojim narodom u Dalmaciju i našli Avare u posjedu te pokrajine. Pošto su neko vrijeme međusobno ratovali, pobijedili su Hrvati; neke su od Avara poklali, a ostale su prisilili da se pokore. Otada su u toj pokrajini zavlada Hrvati; i sada još ima u Hrvatskoj potomaka Avara i vidi im se da su Avari.(...)”

Pošto su u doba istoga romejskoga cara Heraklija ovi Romani protjerani od Avara, njihove su zemlje stajale puste. Po naređenju dakle cara Heraklija ovi Hrvati, pograbivši oružje i protjeravši odanle Avare, nastane se po odredbi cara Heraklija, u toj zemlji Avara, u kojoj sada stanuju.”

- a) Navedi latinski naziv ponuđenog pisanog izvora.

	1
--	---

- b) Na temelju prikazanog izvora opiši kakav je bio odnos Hrvata prema Avarima.

	1
--	---

- c) U kojoj se današnjoj državi nalazi prostor gdje su, prema izvoru, živjeli Bjelohrvati?

	1
--	---

8. U sljedećemu zadatku zaokruži slovo ispred točne tvrdnje, koja se odnosi na promjene u značajkama hrvatske povijesti tijekom prve polovice 10. stoljeća.

- a) arapske provale na Jadranu
- b) prodor Normana na sjever Jadrana
- c) širenje ugarske kraljevske dinastije na hrvatsko prijestolje
- d) prvi imenom poznati hrvatski ban

	1
--	---

9. U sljedećemu zadatku zaokruži slovo ispred točne tvrdnje, koja se odnosi na društvene promjene u ranosrednjovjekovnim germanskim i slavenskim društvima.

- a) razvoj seoskih općina tijekom ranog srednjeg vijeka pokazuje širenje kraljevskih posjeda
- b) razvoj viteške kulture
- c) stalež kmetova razvio se isključivo od slobodnih seljaka
- d) utjecaj statusa pojedinca u rodovskom društvu na imovinsko raslojavanje u vrijeme doseljenja

	1
--	---

10. U sljedećem zadatku zaokruži jedan točan odgovor.

S kojim vladarem povezujemo sljedeće događaje: početak novog bizantskog uspona, napredak procesa feudalizacije, osnovana tema Dalmacija, ratovi s Bugarima?

- a) Justin I.
- b) Zenon
- c) Bazilije I.
- d) Bazilije II.

	1
--	---

11. Pozorno prouči srednjovjekovnu iluminaciju, koja prikazuje franačkog vladara Klodviga. Odgovori na sljedeća pitanja.

a) Koji proces započinje u Franačkoj istodobno s razvojem države, a prikazan je na iluminaciji?

	1
--	---

b) Koja dva društvena sloja uočavaš na iluminaciji?

	2
--	---

c) S obzirom na povijesni kontekst navedi jedan uzrok prikazanoga procesa.

	1
--	---

12. Pročitaj tekst uvoda i zaključka Trpimirove darovnice (isprave kneza Trpimira) i odgovori na sljedeća pitanja.

„Zato ja, iako grešnik, Trpimir, po Božjoj odredbi vladar Hrvata, nestalan o posljednjem danu kao i času, koji je čovjeku nepoznat, veoma zabrinut za svoju dušu, jednodušnom privolom svih mojih župana, sagradih samostan i ondje dovedoh zbor redovnika. (...)

Učinjeno u mjestu zvanom Bijaći, u gore spomenuto vrijeme, te osnaženo posvjedočenjem i nazočnošću, općim pristankom i voljom svjedoka.

Znak mojom rukom, koji gore: Trpimir, vladar, ovoga darovatelj i izdavač, Znak rukom: Komičaj, župan, svjedok. Z. r.: Precilja, župan, svj. Z. r.: Nemistl, ž., svj. Z. r.: Zašata, ž., svj. Z. r.: Ljudevit, ž., svj. Z. r.: Vitolja, ž., svj. Z. r.: Ozamil, njegov brat, svj. Z. r.: Njeguča, komornik, svj. Z. r.: Žulj, svj. Z. r.: Potehan, svj. Z. v.: Žutomisti, svj. Z. r.: Damnana, svj. Z. r.: Dominik, svećenik, kapelan, svj. Z. r.: Ciprijan, kapelan, svj.

Ja, Martin svećenik, kapelan, na nalog i zamolbu gospodara moga, spomenutog vladara, napisah ispravu i vlastitom rukom završih, znak rukom učinih.“

- a) Na čemu se temelji Trpimirova vlast prema navedenome povijesnom izvoru?

	1
--	---

- b) Navedi dvije dvorske funkcije koje prepoznaješ iz izvora, a da nisu vladareva ili crkvena funkcija.

	2
--	---

- c) Proučivši imena potpisnika i svjedoka u izvoru zaključi kojeg je etničkog podrijetla većina potpisnika i navedi što to govori o položaju Hrvatske unutar Franačke.

	2
--	---

13. Sučeli i poveži ponuđene pojmove koji opisuju pojedine sastavnice društveno-gospodarskih odnosa iz povijesti ranosrednjovjekovnih europskih država. Upiši pripadajuće slovo na prazne crte s lijeve strane zadatka. Jedan pojam je višak i nema svojega para.

_____ komendacija	a) vjernost i vojna služba
_____ alodij	b) pretvaranje slobodnih seljaka u zavisne seljake
_____ investitura	c) nasljedni posjed koji nije vezan feudalnim pravom
_____ vazal	d) uvođenje u neki posjed, pravo ili službu
	e) područje pod upravom stratega

	4
--	---

14. U sljedećemu zadatku zaokruži slovo ispred točnog odgovora. Koja je posljedica dezintegracije Rimskoga Carstva na zapadu Europe u ranome srednjem vijeku?

- a) helenizacija
- b) očuvani sustav rimskih cesta
- c) uspon vanjske trgovine
- d) Crkva osiguravala red u doba političkog kaosa
- e) porast broja stanovnika u gradovima

	1
--	---

15. Zaokruži slovo ispred niza koji određuje točan kronološki slijed hrvatskih vladara:

- a) Trpimir II. → Miroslav → Stjepan Držislav → Mihajlo Krešimir II.
- b) Miroslav → Trpimir II. → Stjepan Držislav → Mihajlo Krešimir II.
- c) Trpimir II. → Miroslav → Mihajlo Krešimir II. → Stjepan Držislav
- d) Mihajlo Krešimir II. → Trpimir II. → Miroslav → Stjepan Držislav

	1
--	---

16. Pozorno pročitaj ulomke iz Supetarskog kartulara sastavljenog početkom 12. stoljeća, koji se odnosi na benediktinski samostan sv. Petra u Selu, i zapis Petra Crnog o kupovini serva za potrebe crkve. Zatim odgovori na pitanja.

Ulomak 1. „Osim toga kupio sam serva po imenu Ciprijana s njegovim sinovima, kćerima i vinogradima, koji leže poviše puta ispod crkve sv. Maksima, od Nikole za 15 solida (...) Istoj crkvi dali smo serva po imenu Nikola s njegovom ženom Dabrinom, sa sinovima i kćerima te s njegovim vinogradima ...(...)“

Ulomak 2. „Kupili smo još nekog dječaka, koji se zove Zloba, od njegova oca, dali smo ga obrazovati u nauci i podići do svećeničke časti, a želimo, da on stalno ostane ovdje za potrebe te crkve.“

- a) Usporedivši 1 i 2 ulomak napiši koja je sličnost, a koja razlika u položaju serva iz 1. i serva iz 2. ulomka nakon što su kupljeni.

Sličnost:

Razlika:

	2
--	---

17. Odgovori na sljedeća pitanja.

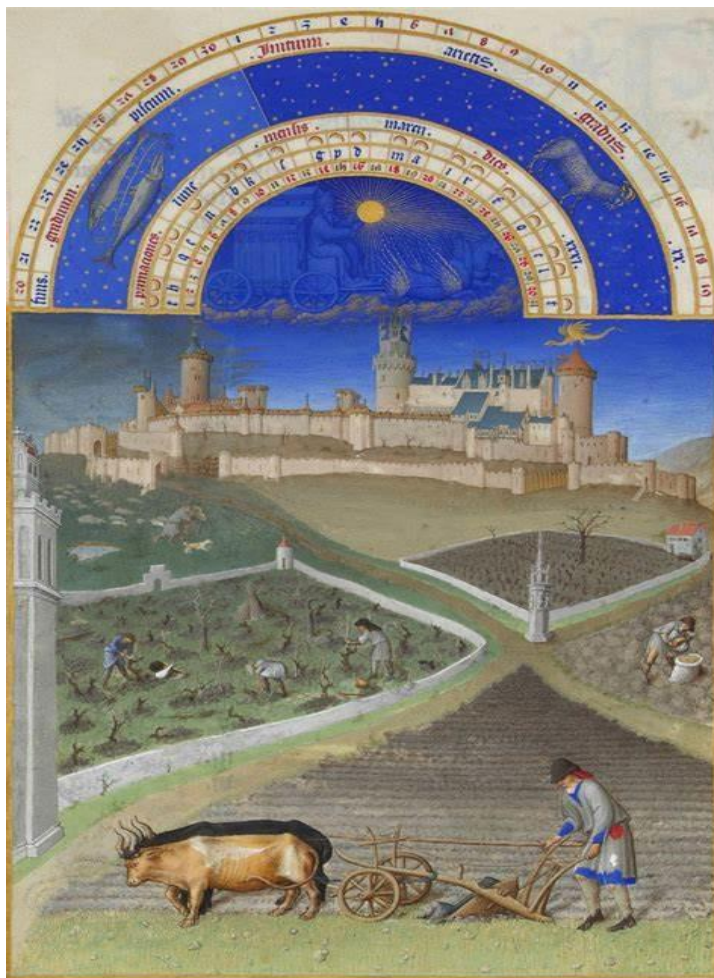
- a. Tijekom seobe naroda Istočni Goti (Ostrogoti) osnovali su državu. Navedi ime njihovog najvažnijega vladara.

	1
--	---

- b. Navedi grad u današnjoj Italiji u kojemu je bilo središte Ostrogotskog kraljevstva.

	1
--	---

18. Prouči sliku na srednjovjekovnome kalendaru i odgovori na sljedeća pitanja.

a. Kako nazivamo društveno uređenje koje ilustrira prikazana slika?

	1
--	---

b. Na slici možeš uočiti simbole i motive koji predstavljaju dva srednjovjekovna staleža. Izdvoji po jedan simbol za svaki navodeći o kojemu sje staležu riječ.

	2
--	---

19. Pozorno promotri sliku koja prikazuje konjanički kip Karla Velikog i odgovori na sljedeća pitanja.

a. Napiši dva znaka vladarske časti koja prepoznaješ na slici.

	2
--	---

b. Koje političko obilježje njegove vladavine naglašava takav prikaz Karla Velikog?

	1
--	---

20. Među rijetkim poznatim ženama iz razdoblja hrvatskih narodnih vladara ističe se prva predstojnica samostana svete Marije u Zadru, koju dovodimo u rodbinsku vezu s kraljem Petrom Krešimirom IV. Zaokruži slovo ispred točnoga imena prve predstojnice tog samostana.

- a. Vekenega (Većenega)
- b. Maruša
- c. Jelena Madijka
- d. Čika (Chicca)

	1
--	---

21. Pozorno prouči sliku i tekst s opeke iz Sirmija iz 582. g. i odgovori na sljedeća pitanja.

„Kriste Gospodine, pomози gradu i odbij Avarina i čuvaj rimsku zemlju i onoga tko je ovo napisao. Amen.“

a. Je li prikazan izvor primarni ili sekundarni? _____

	1
--	---

b. S obzirom na povijesni kontekst odgovori na koju se državu odnosi izraz „rimska zemlja“ spomenut u izvoru. _____

	1
--	---

c. Kome se autor teksta obraća za pomoć? _____

	1
--	---

22. U sljedećemu zadatku poveži spomenik s njegovom važnošću za hrvatsku povijest. Upiši pripadajuće slovo na prazne crte s desne strane zadatka. Dva su navedena spomenika višak i nemaju svojega para.

a) Valunska ploča	_____ prvi spomen hrvatskoga narodnog imena u pisanoj ispravi
b) Natpis iz Kapitula kod Knina	_____ prvi spomen hrvatskoga narodnog imena na latinskom jeziku i imena vladara u narodnome obliku u kamenu
c) Bašćanska ploča	_____ prvi spomen imena hrvatskoga vladara u kamenu na latinskome jeziku
d) Oltarna pregrada iz Rižinica	_____ prvi spomen imena hrvatskoga vladara i hrvatskoga naroda na hrvatskome jeziku u kamenu
e) Trpimirova darovnica	
f) Branimirov natpis iz Šopota	

	4
--	---

23. Pozorno pročitaj dio teksta iz zavjernice kralja Zvonimira i odgovori na postavljena pitanja.

„Ja, Dmitar, koji se zovem i Zvonimir, po milosti Božjoj knez Hrvatske i Dalmacije, izabran jednoglasno u skupštini od cjelokupnoga svećenstva i naroda za vladu u kraljevstvu hrvatskom i dalmatinskom, a od tebe, gospodine Gebizone, koji imaš vlast od gospodina našega pape Grgura postavljen zastavom, mačem, žezlom i krunom, tebi se zavjetujem da ću stalno vršiti sve što mi njegova časna svetost nalaže, da ću u svemu i po svemu čuvati vjernost prema stolici apostolskoj, pa, što god je u ovoj kraljevini odredila ili će odrediti stolica apostolska i poslanici njezini, na to ću paziti (...) Određujem da ću od kraljevstva što mi je dano također svake godine na Uskrs platiti sv. Petru danak od dvjesto bizantskih dukata, te naređujem, stalno određujem i potvrđujem da to čine dovijeka i oni koji budu poslije mene kraljevali.“

- a. Kako se naziva odnos koji se uspostavlja između Zvonimira i pape, a vidljiv je iz teksta?

	1
--	---

- b. Tko je, osim pape i svećenstva potvrdio Zvonimira za kralja, što se može iščitati iz izvora?

	1
--	---

- c. S obzirom na povijesni kontekst, navedi puno ime crkve i mjesto krunidbe kralja Dmitra Zvonimira.

	2
--	---

24. Prouči tekst isprave iz 13. stoljeća u kojoj se dogovaraju uvjeti obrade vinograda. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

„Radoslav Greckogna uze u zakup i primi na obrađivanje od Nikole Kasoctija, spomenutog konzula, čitav njegov obrađeni vinograd, koji je imao u Spiljanima pokraj vinograda Prodenova. Ujedno obeća, da će na istom mjestu uz te loze u sljedećih šest godina obraditi osam vretena zemlje istog Nikole, ako ne bude opravdane ili od Boga poslane zapreke. ... da će dobro i savjesno težiti i obrađivati u skladu s običajima i valjanom navikom grada Trogira, naime jedanput u godini obrezati i dvaput okopati i očistiti od kamenja i svakoga korova.“

Koji je naziv društvenoga odnosa opisanoga u tekstu?

- a. komutacija
- b. dimnica
- c. kmetstvo
- d. težaština

	1
--	---

25. Od ponuđenih odgovora izdvoji onaj koji se odnosi na plemićku obitelj Šubića. Zaokruži slovo koje stoji ispred točnoga odgovora.

- a. imali nasljednu bansku čast južno od Kupe
- b. nasljedni vinodolski knezovi
- c. slabljenje utjecaja nakon bitke kod Gvozda
- d. 1411. g. postali zadarski knezovi
- e. objedinili kneževska pravila u Poljičkom statutu.

	1
--	---